

Projekt: *Czytanie ma moc!* **Warsztaty wyobraźni**

Scenariusz dla nauczyciela

1. **Baza edukacyjna:** książka **Andrzeja Maleszki** *Magiczne drzewo. Czerwone krzesło.* /Wydawnictwo Znak emotikon/.
2. **Odbiorcy:** uczniowie klasy II SP.
3. **Cele ogólne:**
 - Rozbudzenie w uczniach pasji czytelniczej.
 - Budowanie świadomego odbiorcy literatury i kultury.
 - Rozwijanie wyobraźni.
 - Rozwijanie umiejętności przekładu intersemiotycznego.

4. Cele szczegółowe:

Uczeń **doskonali** budowanie relacji społecznych poprzez pracę w grupie.

- Uczeń **opisuje** bohaterów przedstawionych na ilustracji i **tworzy** ciąg wydarzeń na podstawie ilustracji.
- Uczeń **dostrzega** różnice i podobieństwa pomiędzy tekstem literackim, przekazem filmowym oraz audiobookiem.
- Uczeń **rozumie** pojęcie adaptacji.
- Uczeń **prezentuje** postawę szacunku wobec własnej osoby i innych.
- Uczeń **przedstawia i omawia** efekty swoich działań twórczych.
- Uczeń **rozwija** swoje kompetencje kreatywne i artystyczne.
- Uczeń **wyraża** swoje przeżycia i spostrzeżenia w różnych formach plastycznych.

5. Metody i formy pracy:

- Burza mózgów
- Działania twórcze
- Przekład intersemiotyczny
- Zabawa w rozpoznawanie przedmiotów
- Praca w małej grupie
- Film, audiobook
- Analiza tekstu ikonicznego

6. Pomoce dydaktyczne:

- Pudełko lub worek z przedmiotami codziennego użytku np.: kulka z plasteliny, łyżeczka do herbaty, kłębek włóczki, guzik, drewniany klocek, sznurówka, itp.

- Materiały plastyczne
- Egzemplarz książki *Magiczne Drzewo*
- Zestaw przedmiotów codziennego użytku, które będą występować w roli instrumentów muzycznych
- Wideo materiał o audiobooku
- Film *Magiczne Drzewo* – fragment
- Ilustracja z książki ze str. 168
- Karta pracy pdf.
- Fragment – ucieczka dzieci z krzesłem z domu ciotki – pdf.
- Smartfony lub inny nośnik

7. Przebieg:

Lekcja I. Temat – Wyjątkowa przewodniczka... /2 jednostki lekcyjne – 90 min./

Witamy uczniów i oznajmiamy, iż czekamy dziś na wyjątkowego gościa. On, a właściwie ona będzie naszą przewodniczką w istotnym dziś zadaniu. Pomoże nam twórczo przejść od obrazu do tekstu, od tekstu do dźwięku. Dzięki niej powołamy do życia postaci, wymyślimy nieistniejące jeszcze historie, poczujemy zapachy, dotkniemy faktur i kształtów, zobaczymy kolory i w jednej sekundzie przeniesiemy się tam, gdzie zechcemy. Przykładowy początek:

- Witajcie, chciałbym oznajmić, iż dziś oczekujemy bardzo niezwykłego gościa. Znać go już całkiem dobrze, powiem więcej, jesteście z nim w bliskich relacjach. Ten gość przychodzi zawsze, kiedy jest potrzebny, a czasem nawet wtedy, gdy się go nie spodziewamy. Przed snem i tuż po przebudzeniu, w chwilach, gdy nam smutno i kiedy czujemy się nieszczęśliwi. Wtedy zabiera nas do miejsc, w których możemy zapomnieć o smutkach. Jest przy nas także, gdy na coś ważnego czekamy, kiedy o czymś marzymy i kiedy chcemy odmienić to, co już się wydarzyło. Ten niezwykły gość pomaga nam wyczarować inny świat, stworzyć wyjątkowych bohaterów i porywające historie. Dzięki niemu zaczynamy słyszeć dźwięki, dostrzegać kolory, czuć smaki i zapachy. Czy macie może pomysł, co to za gość?

Uczniowie zgadują, podając odpowiedzi na postawione przez nauczyciela pytanie, o jakim gościu była mowa.

Następnie zapraszamy ich do zabawy, która jeszcze lepiej naprowadzi i pozwoli „doświadczyć” obecności naszego gościa, czyli zaktywizować wyobraźnię. W tym celu przygotowujemy pudełko lub worek z przedmiotami o różnym przeznaczeniu, kształcie, fakturze i konsystencji, ale takimi, które dzieci znają z codziennego życia. Może to być, np.: kulka z plasteliny, łyżeczka do herbaty, kłębek włóczki, guzik, drewniany klocek, sznurówka, itp. Ważne, aby przedmiotów było tyle, ilu uczniów. Następnie prosimy, aby każdy uczeń włożył rękę do pudełka lub worka i tylko na podstawie dotyku rozpoznał jeden – wybrany przedmiot. Po uczniowskiej eksploracji wyjmujemy rozpoznaną rzecz z pudełka. Przykładowe wprowadzenie do zabawy:

- Kochani, zaproponuję Wam teraz pewne wyzwanie. Oto pudełko/worek, w którym ukryłem dla Was różne przedmioty codziennego użytku. Znacie je dobrze. Waszym zadaniem będzie włożenie ręki do pudełka i z zamkniętymi oczami wybranie jednego przedmiotu oraz odpowiedź na pytanie, co to jest i do czego służy? Gotowi? Możemy zaczynać?

Przeprowadzamy zabawę, a po niej podsumowujemy, na przykład tak:

- Jak myślicie, co pozwoliło Wam z taką łatwością rozpoznać wszystkie przedmioty, chociaż ich nie widzieliście? Jak to się stało, że właściwie nikt z Was nie miał wątpliwości? Czy wiecie, jak to się stało? Czy teraz macie już pewność, kto będzie naszym gościem? Tak, to WYOBRAŹNIA. Zapiszcie temat lekcji w zeszytach: *Wyjątkowa przewodniczka*.

Po takim twórczym wprowadzeniu możemy już zaprosić uczniów do serii działań z tekstem, z ilustracją i z audiobookiem, przy których będziemy angażować wyobraźnię. Instrukcja do pierwszego zadania może brzmieć w następujący sposób:

- A oto pierwsze zadanie. Spójrzcie na ilustrację z książki pana Andrzeja Maleszki pt. *Magiczne drzewo. Czerwone krzesło*, która będzie nam dziś towarzyszyć na lekcjach /str. 168, Dziecięce marzenie konduktorki lub plik pdf. z tą ilustracją/. Zastanówcie się, gdzie może toczyć się akcja tego rozdziału? Co robią bohaterowie? Gdzie się znajdują? W tym celu użyjcie wyobraźni. Ona podpowie Wam brakujące elementy tej historii. Ważne, aby Wasza wymyślona historia, pasowała do ilustracji. Nie zapomnijcie krótko jej opisać. Pomoże Wam w tym karta pracy. /pdf. w załączniku/.

Na wykonanie zadania przez uczniów powinniśmy przeznaczyć około 20 minut. Aby później uniknąć sytuacji prezentacji przez każdego efektów swoich działań na lekcji, co może być nieco nużące /zwłaszcza przy dużej liczbie uczniów/, możemy zebrać karty pracy i po lekcji udzielić każdemu uczniowi informacji zwrotnej.

Następnie zapraszamy uczniów do pracy grupowej i do kolejnego zadania. Polega ono na stworzeniu podkładu dźwiękowego. Oto propozycja instrukcji:

- Czy podobała Wam się ilustracja z książki pana Maleszki? Jeśli tak, bardzo zachęcam Was do przeczytania całej opowieści. Wtedy dowiecie się, co tak naprawdę przytrafiło się pani w czapce konduktorskiej i skąd taka liczba szczeniaków wokół niej.

A teraz kolejne zadanie. Towarzyszy nam dalej *Magiczne drzewo*. Na początku chcę zapytać, czy wiecie, co to jest słuchowisko? To przekaz, w którym słyszymy ludzki głos, muzykę i odgłosy, które są charakterystyczne dla miejsca, w jakim rozgrywa się akcja słuchowiska. Te odgłosy nazywamy efektami dźwiękowymi.

Chciałbym, abyście popracowali w grupach 4-5 osobowych. /Dzielimy uczniów na grupy według własnego klucza/. Za chwilę odczytam Wam fragment wspomnianej już książki *Magiczne drzewo* /scena ucieczki

dzieci z krzesłem – dokument pdf./ Słuchając, zastanówcie się, gdzie dzieje się akcja i jakie dźwięki możemy usłyszeć w takim miejscu. Gdy poznacie już wspomniany fragment, Waszym zadaniem będzie przygotowanie w małej grupie podkładu dźwiękowego, który mógłby towarzyszyć tej scenie w słuchowisku. Spróbujcie, odtworzyć dźwięki tego miejsca, korzystając z dostępnych w klasie. Wokół Was różnych przedmiotów. Użyjcie koniecznie waszej przewodniczki – wyobraźni. Niech ona Was poprowadzi. Zadajcie sobie pytanie, gdzie toczy się akcja i jakie dźwięki, możemy usłyszeć w tym miejscu /pisk opon samochodów, klakson, odgłosy tupania biegnących dzieci, itp./ Do dzieła.

Na pracę grupową przeznaczamy 10-15 minut, każdemu zespołowi możemy dać czytany wcześniej fragment tekstu. Po czym każda z grup prezentuje przygotowaną przez siebie warstwę dźwiękową. Uczniowie mogą też uzasadnić/wytłumaczyć, dlaczego zdecydowali się akurat na takie dźwięki. Komentując prezentacje poszczególnych grup, warto zwrócić uwagę na ich różnorodność. Mimo, iż punktem wyjścia był ten sam fragment tekstu, jego dźwiękowe realizacje zapewne będą różne. Rozmawiamy z uczniami na ten temat, podkreślając, że dobrze napisany tekst stwarza wiele możliwości, a wyobraźnia każdego z nas prowadzi w inne rejony i daje rozmaite, niepowtarzalne efekty. Po podsumowaniu wprowadzamy ostatnie zadanie. Tym razem uczniowie będą pracować z fragmentem filmu. Oto przykład:

- A teraz niespodzianka. Na podstawie książki Andrzeja Maleszki *Magiczne drzewo. Czerwone krzesło* powstał film. Film jest zupełnie czymś innym niż książka, prawda? Łączy słowa z obrazem i dźwiękiem. I prawie nigdy nie odtwarza na ekranie całej książki. Byłoby to przecież niemożliwe. Wcześniej trzeba wybrać sceny, które znajdą się w filmie i wymyślić, w jaki sposób zostaną przedstawione. Tak powstaje scenariusz filmowy. A przełożenie języka książki na język filmowy nazywamy adaptacją. Zapiszcie to słowo w zeszycie.

Chciałabym/chciałbym, abyśmy wspólnie obejrzeliby fragment, który wcześniej wam czytałam/czytałem. Ten sam, do którego tworzyliście dźwiękową realizację. Zaczynamy.

W tym miejscu odtwarzamy fragment filmu, prezentujący scenę ucieczki dzieci z krzesłem z domu ciotki /filmik: czym jest audiobook/. Następnie w krótkiej moderowanej rozmowie kierujemy uwagę dzieci na film, jako na szczególną formę przekazu audiowizualnego, podkreślamy różnice w odbiorze pomiędzy opowieścią filmową a opowieścią literacką, a także rolę wyobraźni w obu tych przekazach. W tym celu możemy skorzystać z następujących pytań:

- Jak podobała Wam się scena z filmu?
- Czy coś Was w tej filmowej scenie zaskoczyło?
- Czy dostrzegacie coś, czego nie było we fragmencie książki, a pojawiło się w filmie lub odwrotnie?

- Czy gdybyście mieli taką możliwość, zmienilibyście coś w tej wersji filmowej? Co i dlaczego?
- Kiedy potrzebujemy bardziej wyobraźni, gdy oglądamy film, czy gdy czytamy książkę? Dlaczego?

Po krótkiej rozmowie i zebraniu wniosków, które pojawiły się w wypowiedziach uczniów, wprowadzamy zadanie do wykonania w domu. Prosimy uczniów, aby spróbowali nagrać własnego audiobooka do dobrze znanej już sceny ucieczki dzieci z domu ciotki. Do tego zadania będą mogli zaangażować innych: swoich domowników, kolegów.

- To nie koniec dzisiejszych wyzwań. Mam dla Was jeszcze jedno zadanie do domu. Czy wiecie, czym jest audiobook? Z całą pewnością tak. Wiem, że słuchacie audiobooków i że bardzo je lubicie. To książka do słuchania, w której oprócz treści mamy także efekty dźwiękowe. Waszym zadaniem będzie nagranie własnego audiobooka z dobrze Wam już znanym fragmentem książki *Magiczne drzewo*. Dla ułatwienia na dzienniczek elektroniczny prześlę Wam link do materiałów, z których dowiecie się, czym jest audiobook. Za chwilę rozdram Wam kartki z odpowiednim fragmentem /pdf. w załączniku/. Do nagrania własnego audiobooka zaproście swoich domowników albo kolegów. Przygotujcie też odpowiednie efekty dźwiękowe, czerpcie inspiracje z lekcji. W prezencie każdy z Was otrzyma też audiobook *Magiczne drzewo. Czerwone krzesło* – dzięki czemu będziecie mieli szansę zapoznać się z treścią całej książki. Do czego bardzo Was zachęcam. Czy wiecie na czym polega Wasze zadanie?

Po omówieniu zadania, podsumowujemy. Przykładowe zakończenie lekcji:

- Myślę, że po dzisiejszej lekcji wiecie już, że wyobraźnia to niezwykła moc, bardzo pomaga nam w codziennym życiu. Pozwala zobaczyć to, co niewidzialne, rozpoznać to, co ukryte, obdarzyć szczegółami według własnej wizji, pomysłu i doświadczeń to, co było mało konkretne i dotychczas odległe. Dzięki niej zmieniamy podejście do problemów i zaczynamy traktować je jak wyzwania. To ona, niczym cudowny ptak lub bardzo szybki samolot, zabiera nas wszędzie tam, gdzie tylko sobie zamierzymy. To niezwykła moc, która dodaje kolorów naszemu życiu i jeśli o nią dbamy i ją rozwijamy, bardzo pięknie nam się odwdzięcza. Również ona pozwala nam osiągać cele, które czasem wydają się niemożliwe. Kiedyś jeszcze o tym porozmawiamy. Obiecuję.

Lekcja II. Temat – Audiobookowy zawrót głowy. /Jedna godzina lekcyjna – 45 min./

Rozpoczynamy od przywitania uczniów i krótkiej rozmowy, w trakcie której będą się dzielić doświadczeniami z pracy nad audiobookami. A poniżej przykład powitania z pytaniami, które można zastosować w rozmowie wstępnej:

- Kochani, witajcie w świecie, w którym króluje wyobraźnia. Mam nadzieję, że macie ze sobą Wasze audiobooki. Chciałbym, abyście się podzielili ze mną Waszymi doświadczeniami z domowej pracy nad tym zadaniem.
 - Jak oceniacie to zadanie? Czy wykonanie go było dla Was łatwe, czy może trudne?
 - Komu i jakie przydzieliliście zadania?
 - Co Wam się podobało przy realizacji tego zadania?
 - Jakie napotkaliście wyzwania i trudności? W jaki sposób sobie z nimi poradziliście?
 - Czy jesteście zadowoleni z efektu?
 - Co, Waszym zdaniem, powinno się najbardziej spodobać innym w Waszym audiobooku?

W czasie rozmowy i dzielenia się doświadczeniami podkreślamy różnorodność perspektyw i odczuć uczniowskich. Oraz fakt, że przy kolejnym tego typu zadaniu, każdy będzie już wiedział, jak ułatwić sobie pracę, gdzie czają się pułapki i na co szczególnie zwrócić uwagę. Praca zespołowa ma przecież swoje wymogi. Po rozmowie dotyczącej wrażeń z realizacji zadania, płynnie przechodzimy do tego, co dla uczniów będzie z pewnością najważniejsze, czyli do prezentacji efektów. Aby uniknąć monotonnej prezentacji, możemy zaproponować odsłuchanie audiobooków w parach. Oto propozycja wprowadzenia takiego rozwiązania:

- Nadszedł moment, na który czekacie. Będziecie mogli zaprezentować swoje audiobooki kolegom. Poznamy potęgę wyobraźni. Zanim jednak to się stanie, zapiszcie temat lekcji: *Audiobookowy zawrót głowy*. Dobierzcie się parami. Odsłuchajcie wzajemnie swoje audiobooki /lub ich fragmenty, jeśli są zbyt długie/. A następnie koniecznie powiedzcie sobie nawzajem, co najbardziej Was zaskoczyło w pracy koleżanki/kolegi, co Wam się spodobało. A potem poszukajcie innej osoby, której zaprezentujecie swój audiobook. Wykorzystajcie przestrzeń całej klasy, aby nie przeszkadzać sobie wzajemnie.

Uwaga: Do tego rodzaju prezentacji uczniowie powinni przynieść smartfony z nagranyymi audiobookami. Jeżeli ta opcja nie jest możliwa do zrealizowania, bo np. nie wszyscy mają smartfona, rodzice nie wyrażają zgody, itp. prosimy o przesłanie wszystkich audiobooków poprzez dzienniczek elektroniczny, wcześniej zgrywamy je na odpowiedni nośnik i odsłuchujemy z uczniami w tradycyjnej formie fragmenty wszystkich audiobooków. Wówczas wrażenia „zbieramy” na gorąco.

Lekcję kończymy w następujący sposób:

- Moi Drodzy. Przez ostatnie lekcje pracowaliśmy z różnymi przekazami. Z przekazem literackim, który bardzo angażuje i rozwija naszą wyobraźnię. To była książka. Z filmem, czyli przekazem, który oddziałuje na nasze zmysły /wzrok i słuch/. A także ze słuchowiskiem i audiobookiem, w którym nie widzimy obrazu, ale możemy go sobie sami tworzyć w głowie dzięki wyobraźni i na podstawie czytanych czy wypowiedzianych słów oraz dźwięków. Dowiedzieliśmy się także, czym jest adaptacja. Mam nadzieję, że pamiętacie. Na dzisiaj tyle, oczyma wyobraźni możecie poszybować już w kierunku kolejnej lekcji. Do zobaczenia.

Program objęty kuratelą metodyka. Scenariusze zostały pozytywnie zaopiniowane przez dr Martę Rusek - literaturoznawczynię i dydaktyka literatury, wykładowczynię w Katedrze Polonistycznej Edukacji Nauczycielskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, autorkę wielu publikacji, w tym poradników dla nauczycieli.

Autorka scenariuszy: Magdalena Zaporowska – teatrolog, filolog polski, edukator i nauczyciel, na co dzień uczący j. polskiego w jednej z krakowskich szkół metodą Marii Montessori. Od lat w kontakcie z dziećmi i młodzieżą, z ich potrzebami i możliwościami edukacyjnymi. Zafascynowana tym, co dzieje się na styku sztuki i edukacji.